

Mladen Kuka
Speleološki odsjek PD Dubovac
K A R L O V A C

PRISTUP I PEDAGOŠKO DJELOVANJE SPELEOLOŠKIH INSTRUKTORA

U RADU SA OMLADINOM

Škola za speleološke instruktore PSH

Zagreb, prosinac 1983

Jedan od najvažnijih zadataka KS PSH uz istraživanje speleoloških pojava je svakako, i školovanje speleoloških kadrova.

U kategorizaciji speleologa pri KS PSH poznato je da postoje četiri vrste, odnosno četiri grupe speleologa koji se bave istraživanjem speleoloških pojava. To su :

- a/ speleolozi - suradnici
- b/ speleolozi - pripravnici
- c/ speleolozi - / nosioci naslova /
- d/ speleološki instruktori

a/ speleolog - suradnik

je svaki član planinarskog društva koji ispunjava slijedeće uvjete :

- da je učlanjen u speleološki odsjek
- da pokazuje interes za djelovanje u speleološkom odsjeku, a nije stekao viši naziv
- da sudjeluje na akcijama lakšeg karaktera

b/ speleolog pripravnik

- može postati svaki član SO-a /speleolog suradnik/, ako ispunjava slijedeće uvjete :

- da je navršio 16 godina
- da je završio speleološku školu ili tečaj prema programu školovanja kadrova KS PSH

ili

da vlada znanjem predviđenim za speleološku školu ili tečaj, uz to da se spustio barem u jedan speleološki objekt s vertikalom većom od 20 m, da mu je ukupna dubina spuštanja u više različitih jama bez ponavljanja veća od 100 m, da mu je ukupna dužina istraženih kanala različitih špilja bez ponavljanja veća od 1000 m.

c/ speleolog

je onaj član planinarske organizacije koji nakon postignutih odredjenih uvjeta položi ispit prema programu školovanja speleoloških kadrova KS PSH.

d/ speleološki instruktor

je najobrazovaniji i najiskusniji kadar u speleološkoj organizaciji čiji je najvažniji zadatak izobrazba speleoloških kadrova. Osim gore navedenih komponenata važno je da posjeduje vrlo razvijene pedagoške osobine da bi mogao na pristupačan način prenositi svoje znanje na druge.

Do sada su, uglavnom, u speleološkim organizacijama kadrovi školovani na dva načina :

a/ iskustvena metoda

- sudjelovanje na akcijama u različite speleološke objekte sa iskusnim kadrom speleološke organizacije

b/ škole

- speleološke škole organizirane za veći broj zainteresiranih.

Oba načina imaju svoje dobre i loše strane.

Prednosti iskustvene metode što ona omogućuje da se pojedincima koji sudjeluju u pravim speleološkim akcijama pobudjuje veći interes za speleologiju nego u speleološkim školama, dok je loša strana u tome što je takav pojedinac zbog same dinamike akcije u nemogućnosti da stekne dovoljno stručno znanje.

Prednosti speleološke škole je stručan i organiziran pristup u jednom kraćem vremenskom periodu, a najveći nedostatak je u tome što na njih dolaze ljudi bez prethodno stečene planinarsko-speleološke kulture,

što je vrlo važan faktor za njihov daljnji rad i ostanak u speleološkoj organizaciji.

Prema tome trebalo bi izabrati treći način koji bi bio organiziraniji i postupniji, a gdje bi se trebalo orijentirati na rad sa mlađim od 18 godina u jednom dužem vremenskom ciklusu. Taj proces bi po svim zakonitostima postigao najbolje rezultate.

U tom vremenskom periodu u radu sa omladinom do 18 godina, speleološki instruktori trebali bi imati najvažniju ulogu i angažirati se na sljedeći način :

- a/ provođenje aktivnosti na mjestima gdje se nalazi najveći broj potencijalnih kandidata za članstvo u speleološkoj organizaciji. Takav način aktivnosti provodi se putem raznih vrsta medija : reklama, plakata, lokalne štampe, radio, TV i sl.
- b/ stupanje u kontakt sa nastavnicima i pedagogima na osnovnim i srednjim školama.

Npr.

Poznato je da djeca u školama obrađuju kao nastavni predmet zemljopis. Za vrijeme obrade takvih i sličnih tema dobro bi bilo skrenuti pažnju nastavnika na krške fenomene, i u tim poglavljima bi članovi SO-a mogli održati niz kvalitetnih predavanja popraćenih dijapozitivima sa svojih istraživanja, u kojima bi usput na jedan nenametljiv način bilo riječi i o speleološkoj organizaciji. Također slična predavanja mogu se u istoj sredini održati i pod satovima slobođnih aktivnosti.

c/ nakon takvih predavanja dobro bi bilo zajedno sa nastavničkim kadrom organizirati izlete u turistički uređjene speleološke objekte ili neuređjene lagane horizontalne objekte, kako bi djeca osjetila i onaj pravi čar speleološkog objekta obasjanog karbitnom rasvjetom

To bi bio pripremni period u radu s mladjim uzrastom. Nakon tog perioda postiže se određeni stupanj zainteresiranosti kod omladine. Pošto je tu ipak riječ o jako mladim i psihički nezrelim osobama, za njihovo pravilno usmjeravanje u speleološku organizaciju bilo bi dobro organizirati posebne planinarsko-speleološke škole, koje bi bile čisto informativne i odgojnog karaktera, bez ulaženja u prevelike tehničke probleme. Na tim školama posebna bi se pažnja posvetila postizanju dobrih međjuljudskih odnosa, ispravnom motiviranju i pripremom na nepovoljne uvjete koji ih očekuju na daljnjim speleološkim akcijama, a posebno je važan i rad na usmjeravanju i selekciji zbog djece sa psihičkim ili fizičkim smetnjama i poremećajima. Praktični dio takvih škola bio bi kretanje po najlakšim speleološkim objektima / dobro bi bilo da se ti objekti nalaze u neposrednoj okolini mjesta stanovanja /.

Slijedeći korak bio bi u organiziranju speleološke škole gdje bi djeca sa već stečenim osnovnim znanjem o speleologiji, planinarskoj kulturi i etici sa planinarsko-speleoloških škola stekla i stručno znanje kao što je i regulirano pravilnikom KS PSH.

Najbolje bi bilo da polaznici te škole budu omladina od 16 do 18 godina i to sa završenom planinarsko-speleološkom školom gdje je već izvršena određena selekcija.

Dokaz tome da je potrebno prije prave speleološke škole organizirati jednu pripremnu školu koja će izvršiti selekciju je događaj koji je imao i naš odsjek /SO PD Dubovac/ na jednoj od svojih speleoloških škola na koju su došli ljudi na čije se psiho-fizičke sposobnosti prije toga nije imao nikakav uvid. Mladić sa normalnim intelektualnim sposobnostima da može savladati takvu školu, ali sa neurotskim smetnjama zbog kojih je bio nepouzdan i u bilo kojem trenutku je mogao zakažati, a u najodlučnijim trenucima je zapadao u agresivna stanja što je odmah, na početku primjećeno i njemu se nisu davali nikakvi

značajniji zadaci gdje bi njegove smetnje mogle prouzrokovati nesreću. Također na školama smo imali slučajeve da su neki polaznici bolovali od vrlo opakih bolesti kao npr. hemofilija ili od srčane mane. Takve pojedinosti smo sasvim slučajno saznali na kraju škole.

Prema tome, djeca koja dolaze na takve škole trebaju biti već na neki način provjerena i zdravstvenò selektirana što uvjetuje postizanje najboljih rezultata u daljnjem radu, ozbiljnost i smanjenu vjerojatnost da se dogodi nekakva nesreća.

Najvažniju i najodgovorniju ulogu na speleološkoj školi ima speleološki instruktor koji mora biti formalni vođa grupe i autoritet a poželjno je i da usko suradjuje sa neformalnim vođom grupe koga bira sama grupa, a mora biti jedan od najboljih.

Instruktor mora biti ne samo uzor u samoj speleologiji nego i izvan nje jer je poznato da se mlađe osobe često poistovjećuju s njim. Ima vrlo veliku ulogu u formiranju pozitivnih stavova prema speleološkoj organizaciji. Mora imati lagano izraženu agresivnost i natprosječnu inteligenciju te mora poznavati osnove psihologije.

Za vrijeme trajanja tih škola /planinarsko-speleološke i speleološke/ morao bi se voditi dnevnik u kome bi se pratio razvoj mladih speleologa jer se prema samo jednom izlasku na teren ne može predvidjeti tko će od njih postići najbolje rezultate kroz jedno duže vremensko razdoblje. Često djeca koja imaju slabije rezultate mnogo brže napreduju i postižu bolje rezultate od onih koji su na početku bili najbolji jer uspjeh ovisi o njihovim dimenzijama ličnosti, a to su :

- antropometrijske /tjelesna konstitucija/
- motoričke
- kognitivne /intelektualne/
- konativne /psihološke/

Kako se na planinarsko-speleološkim školama rad bazira na masovnosti i aktivnosti, na pravim speleološkim školama, odnosno specijalističkim trebalo bi obratiti pažnju na što veću kvalitetu izvođenja akcija, obrađivanje tema naročito vezanih za : tehniku, speleološka istraživanja, izrada speleološke dokumentacije, nacрта, orjentacija, spašavanje iz planina, prva pomoć, moralni lik speleologa i stručna predavanja o krškim fenomenima.

Škola bi trebala imati lo -ak radnih dana, a na jednog instruktora smjela bi doći najviše tri polaznika škole. Također na takvim školama mora se strogo voditi računa o postupnosti vježbi od lakših prema težima.

Pri završetku škole instruktor, odnosno voditelj škole mora postaviti odgovarajuće kriterije, tako da bi školu završili samo oni koji su dobro savladali nastavno gradivo jer nakon završetka takvih škola pretpostavlja se, da su kadrovi koji su je završili sposobni da sudjeluju i na akcijama težeg karaktera, te moraju biti primjer stručnosti i moralnih kvaliteta u speleološkoj organizaciji.

Svakako je dobro i provođenje ankete na kraju škole, putem kojih se mogu dobiti neke dodatne informacije o polaznicima.

Zapravo funkcija te škole bi trebala biti pretvaranje neformalne grupe speleoloških suradnika u formalnu grupu speleologa pripravnika, što znači da osnovni i jedini cilj postaje postizanje što boljih rezultata, a zanemaruju se emocionalne veze koje su u početku bile primarne.

L I T E R A T U R A :

- Pravilnik KS PSH
- Vlado Božić : Tko ima pravo zvati se Speleolog ? 1970
- Zlatko Smerke : Planinarstvo i alpinizam 1974
- grupa autora : Priručnik zagrebačke speleološke škole 1977,
- Mataja : Teorija treninga
- Bosanac - Mandić - Petković : Rječnik sociologije i socijalne psihologije 1977
- izvještaj sa savjetovanja o školovanju speleoloških kadrova - Mosor 1979
- autorove bilješke sa predavanja - Škola za instruktore PSH - Zagreb 1983 .

o s t a l i i z v o r i :

- autorovo iskustvo sa vođenja Karlovačkih speleoloških škola : 1978, 1982, 1983
- autorovi razgovori sa instruktorima i polaznicima tih škola

